

HİNDİSTAN PAZAR BİLGİLERİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel Müdürlüğü

İçindekiler

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI	2
2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ	7
3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER	12
4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER.....	21
5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER	23

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

Dış Ticaret Mevzuatı (İthalat Rejimi, İhracat Rejimi)

Hindistan'da dış ticaret, Ticaret ve Sanayi Bakanlığına bağlı Dış Ticaret Genel M¼d¼rl¼đ¼'nce d¼zenlenmektedir¹. Dış ticareti d¼zenleyen hukuki dayanaklar ise 1975 tarihli G¼mr¼k Tarifeleri Kanunu², 1995 tarihli G¼mr¼k Tarife Kuralları³, 1992 tarihli Dış Ticaret (Geliştirme ve D¼zenleme) Kanunu⁴ ve 1993 tarihli Dış Ticaret D¼zenleme Kuralları'nın⁵ yanı sıra 2010 tarihli 1992 tarihli Dış Ticaret (Geliştirme ve D¼zenleme) Kanunu'nda bazı d¼zenlemelere ilişkin Kanun⁶ ile D¼nya Ticaret Örg¼t¼ (GATT 1994) kurallarıdır.

- İthalat Rejimi

Hindistan'ın ithalatında uygulamıŐ olduğu g¼mr¼k tarifeleri ve diğer tarife/kota uygulamalarına Maliye Bakanlığı Gelirler Genel M¼d¼rl¼đ¼'ne bağlı Dolaylı Vergiler ve G¼mr¼kler Dairesi'nin web sitesinden ulaŐılabilmektedir⁷. Hindistan'da çoğu ¼r¼n¼n ithalatı lisanssız olarak serbestçe yapılabilmektedir. Öte yandan, Hindistan birçok ¼r¼nde ithalat yasağı veya ithalat kısıtlaması, lisans gerekliliği uygulamaktadır. S¼z konusu ¼r¼nlerin toplam tarife satırı içindeki oranı yaklaşık %3,7'dir. Genel olarak ithalat yasağı olan ¼r¼nler arasında bir takım hayvansal ¼r¼n ve yağlar bulunmaktadır. Ayrıca, Hindistan Sağlık Bakanlıđı⁸ tarafından yayınlanan Hindistan İlaç ve Kozmetik Kanunu'nun 135-B no'lu maddesinde hayvanlar üzerinde test edilmiş olan hiçbir kozmetik ¼r¼n¼n¼n ¼lkeye giriŐine izin verilmeyeceği h¼kme bađlanmıŐtır.

İthalatında kısıtlama bulunan ¼r¼nler için Hindistan Ticaret ve Sanayi Bakanlığı altında faaliyet g¼steren Dış Ticaret Genel M¼d¼rl¼đ¼'nden (DTGM) ithalat lisansı alınması gerekmektedir. Geçerli bir ihraç/ithal kayıt numarasına (I/E Code) sahip her firma lisans baŐvurusunda bulunabilmektedir. Lisanslı olarak ithalatı yapılan ¼r¼nlerin Hindistan'dan ihracatının yapılabilmesi için de DTGM'den yazılı izin alınması gerekmektedir. İthalatı yasaklanmıŐ veya ithalatı lisansa bağlı ¼r¼nlerin listesine DTGM'nin internet sayfasından⁹ eriŐim mümkündür.

Hindistan Tarım Bakanlığı Bitki Koruma ve Karantina M¼d¼rl¼đ¼ tarafından "Bitki Koruma Tebliği"¹⁰ çerçevesinde yayınlanan listelerde, ¼lke ve ¼r¼n bazında belirlenen bitki sağlık kuralları ve özel ithalat koşulları yer almaktadır. Bu listelerde belirtilen ¼r¼n ve ¼lkeler dışında gerçeleŐtirilecek bitkisel ¼r¼nlerin ithalatında, ilgili ihracatçı ¼lke tarım bakanlığı tarafından "Zararlı Böcek Risk Analiz Formu (PRA)" dok¼manında belirtilen gerekli bilgi ve belgeler ile birlikte Hindistan Tarım Bakanlığı'na baŐvurulması gerekmektedir.

¹ <https://www.dgft.gov.in/CP/?opt=itchs-import-export>
[https://content.dgft.gov.in/Website/dgftprod/1702ad48-120b-446e-a044-1b66e0ff8c51/Schedule%20%20-%20Export%20Policy%20New%20\(1\)%20\(1\).pdf](https://content.dgft.gov.in/Website/dgftprod/1702ad48-120b-446e-a044-1b66e0ff8c51/Schedule%20%20-%20Export%20Policy%20New%20(1)%20(1).pdf)

² <https://www.indiacode.nic.in/bitstream/123456789/8774/1/a197551.pdf>

³ <https://taxinformation.cbic.gov.in/>

⁴ <https://www.indiacode.nic.in/bitstream/123456789/1947/3/A1992-22.pdf>

⁵ <https://taxinformation.cbic.gov.in/>

⁶ <https://www.indiantradeportal.in/uploads/Documents/Acts/ftdract2010.pdf>

⁷ https://old.icegate.gov.in/Webappl/CTH_ENQ

⁸ <https://cdsco.gov.in/>

⁹ <https://www.dgft.gov.in>

¹⁰ <http://ppqs.gov.in/divisions/plant-quarantine>

- İhracat Rejimi

Hindistan’da ihracat rejimi de Ticaret ve Sanayi Bakanlığı’na bağlı Dış Ticaret Genel Müdürlüğü’nce düzenlenmektedir. İthalatta olduğu gibi, Hindistan’da ihracat yapmak için de geçerli bir ithalatçı/ithalatçı sertifikasına (I/E Code) sahip olmak gerekmekte ve bu kod yukarıda zikredilen Genel Müdürlükçe verilmektedir.

Genel olarak tüm ürünlerin ihracatı serbest olmasına rağmen Hükümet dönem dönem iç piyasadaki arz kıtlığına veya başka sebeplere bağlı olarak ihracat kısıtlaması uygulamasına gitmektedir.

Aynı şekilde, Hindistan “Missile Technology Control Regime (MTCR)”, “Wassenaar Arrangement (WA)”, “Australia Group (AG)”, Nuclear Supply Group (NSG) gibi uluslararası anlaşmalara taraf olup, bu çerçevede kitlesel silahlarda kullanılabilecek “özel kimyasallar, organizmalar, materyaller, ekipmanlar ve teknolojiler” in ihracatını da kontrole tabi kılmaktadır.

Gümrük Vergileri

Hindistan, gümrük vergilerini son yirmi yılda önemli oranlarda indirmiş olsa da ülkedeki vergi oranları halen daha ortalama %14,3 seviyelerinde ve DTÖ taahhütlerinin üzerindedir. DTÖ üyeliği kapsamında Hindistan’ın tarifelerinin %75,2’u konsolide edilmiş bulunmaktadır. DTÖ’nün Hindistan için en son 2021 yılında yayınladığı 7. Ticaret Politikası Gözden Geçirme Raporu’na göre, Hindistan’ın ortalama bağlı tarife oranı 8’li GTIP bazında 11.900 kalem ürün için %50’dir¹¹. Uygulanan ortalama MFN tarife oranı ise DTÖ’nün 2011 yılı gözden geçirme raporuna göre %12 iken 2015’te %13’e yükselmiştir. Hindistan’ın uyguladığı tarife oranlarının, genel itibariyle bağlı tarife oranlarının altında olmasına rağmen, değişen iç politikaları doğrultusunda tarifelerin yükseltilebilmesi pazara giriş açısından risk teşkil etmektedir.

Hindistan, tarım ürünlerine 8’li GTIP bazında 1.682 kalem ürün için ortalama %37,5 oranında gümrük vergisi uygulamaktadır. Bu oran DTÖ’nün 2015 yılı gözden geçirme raporunda %35,7 olarak belirtilmektedir. Söz konusu artış genel itibariyle tahıllar, yağlı tohumlar ve şekerli mamullerin gümrük tarifelerinde artışa gidilmesinden kaynaklanmıştır. Bazı ürünlerin ithalatında ise ortalama tarifenin üzerinde koruma uygulandığı görülmektedir. Bunlar arasında yer alan başlıca ürünler alkollü/alkolsüz içecekler, tütün (%81,1) ile kahve ve çaydır (%74,8).

2020-2021 döneminde, 10.218 kalem sanayi ürünü için uygulanan ortalama gümrük vergisinin %10’a yükseltildiği görülmektedir. 2014-15’te bu oranın %9 olduğu bilinmektedir. Bu durum; ulaşım araçları, maden ve metaller, kimyasallar, tekstil, deri, kauçuk ve elektrikli makineler gibi ürünlerin ortalama vergilerindeki artışla açıklanmaktadır.

¹¹https://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/tp503_e.htm
https://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/s403_sum_e.pdf

İç Vergiler ve Oranları

Hindistan'da ürünün ithalattaki toplam vergi yükü "temel gümrük vergisi"nin¹² yanı sıra uygulanan bir takım ek vergiler¹³, %10 olarak uygulanan "sosyal refah kesintisi"¹⁴ ve daha önce Hindistan'da uygulanan vergi sistemindeki karışıklıkların ve eyaletler arası vergi farklılıklarının ortadan kaldırılması amacıyla 1 Temmuz 2017 tarihi itibariyle yürürlüğe konulan "mal ve hizmet vergisi" (Goods and Services Tax – GST)¹⁵ vergisidir.

Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar

Hindistan'da standartlar, Hindistan Standartlar Bürosu (BIS)¹⁶ isimli kamu otoritesi tarafından belirlenmekte ve uygulanmaktadır. BIS, sınıai meslek örgütleri temsilcileri, tüketici organizasyonları, AR-GE kuruluşları, teknoloji enstitüleri gibi profesyonel kuruluş temsilcileri ile bakanlık temsilcilerini bünyesinde bulundurmaktadır. BIS, standartların belirlenmesi ve geliştirilmesinin yanında, ürün belgelendirme, kalite sistemi belgeleri, testler ve tüketici sorunları gibi konularda da yetkilidir.

Ürün güvenliği, standartlar, uygunluk değerlendirmesi gibi konular son yıllarda Hindistan'da hızlı gelişme gösteren alanlar arasında bulunmaktadır. Hindistan, ulusal standartlarını uluslararası kriterlere uygun hale getirmek için çaba sarf etmektedir. Hint standartlarının pek çoğu Uluslararası Standartlar Örgütü'nün (ISO) standartları ile uyumlu hale getirilmiştir. Bununla birlikte, Hindistan, yeni standart uygulamaları hakkında DTÖ'ye genellikle zamanında bilgi vermemekte ve bu durum Hindistan'a ihracat yapacak firmalar için pazara girişi güçleştirebilmektedir. Diğer taraftan, ürün güvenliği ve standartlarla ilgili bazı düzenlemeler günün gereksinimlerine cevap veremeyecek kadar eskiyen; bazı düzenlemeler ise uluslararası uygulamaların da ötesinde katı şartlar içerebilmektedir.

Çeşitli gıda koruyucu maddeler ve gıda katkıları, süt tozu, bebek gıdaları, bazı çimento türleri, elektrikli ev aletleri, belirli türde gaz silindirleri, çok amaçlı kuru piller, medikal cihazlar, çelik ve demir ürünler, elektrikli motorlar, kondensatör, kimyasallar, gübreler, polimerler ve tekstil, mutfak ekipmanları, klima parçaları, prizler, düz cam kablolar ve daha birçok ürün zorunlu standarda tabi tutulmaktadır¹⁷.

¹² Basic Customs Duty (BCD)

¹³ Additional/Countervailing Duty-(AD), Special Additional Duty (SAD)
<https://www.bankbazaar.com/tax/custom-duty.html>

¹⁴ Social Welfare Surcharge

¹⁵ Goods and Services Tax (GST)

¹⁶ <https://www.bis.gov.in/>

<https://www.bis.gov.in/products-under-compulsory-certification/>

¹⁷ <https://bis.gov.in/index.php/products-under-compulsory-certification/>

Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

Hindistan'da akreditasyon konusunda yetkili kuruluş ise Test ve Kalibrasyon Laboratuvarları Ulusal Akreditasyon Kurulu'dur (NABL). NABL, 1985 yılında kurulmuş olan ve Bilim ve Teknoloji Bakanlığı ile koordinasyon halinde faaliyet gösteren özerk bir kamu kurumudur. NABL, DTÖ'nün Ticarete Teknik Engeller Anlaşması'na (TBT) uyumlu olarak, laboratuvar test sonuçlarının uluslararası düzeyde karşılıklı tanınırlığının sağlanabilmesi için, Uluslararası Laboratuvar Akreditasyonu Kuruluşu (ILAC) ve Asya-Pasifik Laboratuvar Akreditasyonu Kuruluşu (APLAC) ile "tam üye" statüsü altında ilişki ve işbirliği içindedir. NABL, karşılıklı tanınırlığın artırılması için ILAC ve APLAC tarafından yapılan karşılıklı tanıma anlaşmalarını da imzalamaktadır.

Hindistan Hükümeti adına Ticaret ve Sanayi Bakanlığı, DTÖ'nün TBT Anlaşması yükümlülükleri gereğince BIS'i Ticarete Teknik Engelleri Soruşturma Otoritesi olarak yetkilendirmiştir. Bahse konu Anlaşma gereğince BIS, yürürlüğe koymak istediği teknik düzenlemeler ve belgelendirme sistemleri ile ilgili olarak DTÖ'ye bildirimde bulunmakla yükümlüdür. BIS'e bağlı bulunan "Teknik Bilgi Hizmet Merkezleri" Hint standartları, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi konularında ulusal veya uluslararası bilgi taleplerine cevap vermektedir. BIS Hindistan'da kalite belgelendirme konusunda faaliyet gösterme yetkisine sahip tek kuruluş olup, ISO ve Uluslararası Elektroteknik Komisyonu'nun (IEC) resmi üyesidir.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Bazı ürünlerin Hindistan tarafından ithalatında zorunlu standart uygulaması bulunmaktadır. Bu ürünleri Hindistan'a ihraç etmek isteyen firmaların ihracat öncesinde BIS'e kayıt yaptırmaları ve sertifika almaları gerekmektedir. Aynı şekilde gıda ürünlerinde de lisans ve kayıt işlemleri Hindistan Gıda Güvenliği ve Standartları Ofisi (FSSAI)¹⁸ tarafından yapılmakta ve paketlerin üzerine FSSAI logosu ve ürünün vejetaryen (yeşil nokta) mi yoksa hayvansal üründen mi yapıldığı (kırmızı nokta) belirtilmek zorundadır.

Teknik Engeller

Hindistan yerli üreticileri korumak ve Hindistan'da yatırımı teşvik etmek için çeşitli ürünlerde kota sistemi, minimum fiyatı gibi uygulamalar yapmaktadır. Örneğin, Hindistan Ticaret ve Sanayi Bakanlığının ülkemiz açısından önem arz eden "mermer ve benzeri doğal taşlar" ithalatında uygulamakta olduğu kota sistemi, müteaddit girişimler sonucunda 17 Eylül 2016 tarihinde kaldırılmıştır. Öte yandan, minimum ithalat fiyatı uygulaması 200 dolar/ton olarak devam etmektedir.

Ayrıca, Hindistan, ihraç ürünlerimiz arasında daha önce ilk üç sıra içinde yer alan borik asit ithalatını, söz konusu ürünün pestisit (haşere ile mücadele aracı) olduğu gerekçesiyle izne bağlamıştır. Hindistan'da üretilen borik asit için herhangi bir izin gerekmezken, söz konusu ürünün ithalatının izne bağlanması, ticareti zorlaştırıcı bir uygulama olarak ortaya çıkmaktadır.

¹⁸ <https://www.fssai.gov.in/>

Ayrıca, Hindistan Gıda Güvenliği ve Standartları Otoritesi (FSSAI) son dönemde, gıda ithalatını zorlaştıracak daha sıkı düzenlemeler getirmiştir. Bu çerçevede, 1 Mart 2021 tarihi itibarıyla Hindistan'a en önemli ihrac kalemlerimizden biri olan elmanın da dahil olduğu 24 adet gıda ürünüde genetiği değiştirilmemiş sertifikası (Non-GM Certificate) talep etmeye başlamıştır. FSSAI'nin, katı kural ve uygulamaları çerçevesinde ithal ürünlerin raflardan toplatılması veya etiketleme kurallarına uymadığı gerekçesiyle gümrükten geçişine izin verilmemesi gibi uygulamalar görülebilmektedir.

Piyasaya arz edilen tüm ürünlerin güvenli ve kaliteli olmasını sağlamak ülkelerin en temel öncelikleri arasındadır. Bu amaçla, ürünlerin uyması gereken teknik kriterler (standartlar ve teknik düzenlemeler) ile ürünlerin bu kriterlere uygun üretildiğini belgeleyen uygunluk değerlendirmesi işlemlerine günümüzde daha fazla başvurulmaktadır. Standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi prosedürleri, sınai, ekonomik ve ticari gelişmeye katkıda bulunan, insan can ve mal güvenliğini korumayı amaçlayan, modern ekonominin ve standardizasyon sisteminin temel taşlarıdır.

Bununla birlikte, standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi işlemleri çoğu zaman insan sağlığı ve güvenliği gibi meşru amaçların ötesinde ticarete teknik engeller olarak adlandırılan ve uluslararası ticaretin serbest akışını olumsuz etkileyen engellere yol açmaktadır. Uluslararası kabul görmüş standartlardan farklı teknik kriterler belirlenmesi ve gerektiğinden katı test ve belgeleme işlemlerinin zorunlu kılınması bu alandaki en önemli sorunlardır. Şeffaf bir şekilde kabul edilmeyen ve uygulanmayan bu düzenlemeler ihracatçı firmalar açısından ek külfet ve maliyetlere de yol açmakta ve rekabet edebilirliklerini güçleştirmektedir. İhracatta karşılaştığımız ticarete teknik engellerin önlenmesi, sürdürülebilir ihracat artışının sağlanması açısından da önemlidir.

Bu kapsamda, T.C. Ticaret Bakanlığı Ürün Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü internet sayfasında konu ile ilgili ayrıntılı bilgi mevcuttur: (<https://teknikengel.gov.tr/>).

Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesi, ihracatçılarımızın ticarete teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede; ihracata konu ülkenin ticarete teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ihtiyaç duyulan ülke mevzuat ve uygulamaları hakkında ilave bilgiler Bakanlığımızdan talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan ticarete teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesi'ne üyelik suretiyle ilgilenilen ülke ve ürün gruplarına ilişkin taslak düzenlemeler e-posta ile günlük olarak gönderilmektedir. Ayrıca, firmalarımız ihracatlarını olumsuz etkileyebilecek diğer ülke düzenlemelerini taslak aşamasında öğrenip yorum yapabilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesi'ne üyelik ücretsizdir.

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Hindistan 1995 yılından beri DTÖ üyesidir ve Fikri Mülkiyet Anlaşması'na (TRIPS) taraf bir ülkedir. Hindistan ayrıca, Endüstriyel Mülkiyetin Korunmasına İlişkin Paris Sözleşmesi, Berne Sözleşmesi, Madrid Protokolü ve Patent İşbirliği Anlaşması'na (PCT) taraf olmanın yanı sıra Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) üyesidir.

Hindistan'da fikri sınai mülkiyet Hakları ile ilgili resmi kurum Ticaret ve Sanayi Bakanlığı'na bağlı Sınai Mülkiyeti Geliştirme Genel Müdürlüğü'dür (DIPP).

Hindistan'da telif hakları 1957 tarihli Telif Hakkı Kanunu'na¹⁹ göre düzenlenmektedir. Telif hakkı konusundaki Berne Sözleşmesi'ne taraf olsa da telif hakkının Hindistan'da da kayıt altına alınması özellikle hukuki süreçlerde kolaylık sağlamaktadır. Kayıt başvurusu, Ticaret ve Sanayi Bakanlığı'na bağlı Sınai Mülkiyeti Geliştirme Genel Müdürlüğü'ne bağlı "Copyright Office"e yapılmaktadır.

1911 Hindistan Patent, 1970 tarihli Patent Kanunu²⁰ ile değiştirilmiş olup 1972 yılında yürürlüğe girmiştir. Patent Kanunu'nda 2003 ve 2016 yıllarında bazı değişiklikler olmuştur. Patent hakkı, ilk başvuran kişiye verilmekte olup, yıllık aidatın ödenmesi ile 20 yıl geçerli olmaktadır.

Dizayn hakları 2000 yılında çıkarılan Dizayn Kanunu²¹ ile düzenlenmektedir. Dizayn hakkı 10 yıl geçerli olmakta ve ilave 5 yıl uzatılabilmektedir. Hindistan, dizayn ile ilgili düzenlemelerin yer aldığı Lahey Sözleşmesi'ne taraf değildir.

Hindistan'da marka mevzuatı 1999 tarihli Marka Kanunu²² ile 2020 ve 2017 tarihli Marka Düzenlemeleri'nden oluşmaktadır. Hindistan'da marka başvurusunun geçerlilik süresi 10 yıl olup, 10'ar yıllık sürelerle uzatılabilmektedir.

Patent, dizayn ve marka başvuruları Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na bağlı Patent, Dizayn ve Marka Kontrolleri Departmanı'na yapılmaktadır.

Hindistan'ın fikri mülkiyet haklarına ilişkin yasası, hakların korunması konusunda yeterli olmakla birlikte, uygulamada bazı sıkıntılar bulunmaktadır. Bunların başında, yargıda gecikmeler yaşanmaktadır. Davalar 5 yıl veya daha uzun sürebilmektedir.

¹⁹ <https://copyright.gov.in/Documents/CopyrightRules1957.pdf>

²⁰ <http://ipindia.nic.in/writereaddata/Portal/ev/sections-index.html>

²¹ <http://www.ipindia.nic.in/writereaddata/images/pdf/act-of-2000.pdf>

²² <https://www.indiacode.nic.in/bitstream/123456789/1993/1/A1999-47.pdf>

Dağıtım Kanalları

Hindistan'da dağıtım kanallarında konusunda, son yıllarda özellikle alışveriş merkezlerinde yer alan süper veya hipermarketlerin rolü artış gösterse de süper market yapılanmasının Hindistan'da gelişimine halen devam ettiği ve halkın büyük çoğunluğunun ulaşımının halen çok kısıtlı olması dolayısıyla, çoğunlukla geleneksel yöntemlerle yapılmakta olduğu söylenebilir.

Toptancı halleri ve semt pazarları, Hindistan halkının büyük çoğunluğunun ihtiyacını temin etmede halen daha kullanılan yerlerin başında gelmektedir. İlave olarak, Hindistan'da, "kirana shop" adı verilen birçok ürünün karışık düzende sergilendiği küçük bakkallar da yer almakta olup halk arasında da önemli bir tedarikçi konumundadır.

Ürünler aracı firmalar tarafından doğrudan üreticilerden alınmakta veya ithalatçı firmalar tarafından ithal edilmekte, daha sonra çoğunlukla toptancılara satılmaktadır. Toptancılar aracılığıyla da marketler veya halk pazarlarına ulaştırılmaktadır. Öte yandan, ihtiyaca göre dönemsel veya sürekli olarak STC (State Trading Corporation) ve MMTC (Metals, Minerals Trading Corporation) vb. gibi devlet eliyle kurulmuş iştirakler aracılığıyla ihale usulüyle alınarak piyasaya ürün tedariki yapılmaktadır.

Öte yandan, Hindistan ihtiyaçları her geçen gün gelişen ve çeşitlenen, genç nüfusu eğitimli bir ülke olarak, tüm dünyada olduğu gibi elektronik ticaret portallarını sıklıkla ve artan oranda kullanmaya devam etmektedir.

E-ticaret, Hindistan'da iş yapma şeklini değiştirmiştir. Hindistan e-ticaret pazarının 2022 yılında %21,5 oranında artışla yaklaşık 75 milyar ABD dolarına ulaştığı tahmin edilmektedir. İlgili pazar büyüklüğünün 2024 yılında 111 milyar, 2026 yılında 200 milyar ve 2030 yılında 350 milyar dolara ulaşması beklenmektedir.²³

Sektördeki büyümenin çoğu, internet ve akıllı telefon penetrasyonundaki artışla tetiklenmiştir. Temmuz 2021 itibariyle, Hindistan'daki internet bağlantılarının sayısı, "Dijital Hindistan" programı sayesinde 830 milyona yükselmiştir. Toplam internet bağlantılarının %55'i kentsel alanlardadır ve bunların %97'si kablosuz bağlantıdır.

Amazon India ve Walmart grubunun satın aldığı Flipkart, Hindistan'daki en önemli iki elektronik ticaret sitesi olup pazarın yaklaşık %85'ini elinde bulundurmaktadır. Bu sitelere ilave olarak Big Basket ve Myntra da yaygın diğer sitelerdendir. Modern ve geleneksel mobilya alanında Urban Ladder, Pepperfry adlı e-ticaret siteleri de gayet yaygındır. Bunun yanında değişik sektörlerde faaliyet gösteren irili ufaklı birçok e-ticaret sitesi de mevcuttur. E-ticaret sektörü için önde gelen eyaletler ise Karnataka, Delhi, Maharastra, Tamil Nadu ve Andra Pradesh olarak gösterilmektedir. Hindistan yasaları gereği, tedarikçilerin sanal yolla doğrudan satış yapmalarına müsaade edilmemekte ve "pazar yeri iş modeli"yle çalışmaktadır.

²³ <https://www.ibef.org/industry/ecommerce>

Pazar yeri modeli özetle iki şekildedir. Birincisi, örnek olarak ilgili e-ticaret sitesinde ürünlerini sergilemek isteyen satıcılar ürünlerini kendi depolarında muhafaza ederek paketlemeyi kendileri yaptıktan sonra e-ticaret sitelerinin bünyesindeki dağıtım mekanizması üzerinden ürünleri teslim etmektedirler. Diğer bir yöntem ise satıcıların ürünleri e-ticaret sitelerine ait dağıtım ve işleme merkezlerine toplu olarak göndermesi akabinde e-ticaret siteleri satıcılara paketleme, teslim, tahsilat, iade gibi hizmetleri vermektedir.

Söz konusu hizmetlerin perakende satış fiyatı içerisindeki maliyeti, ürünlerin cinsi ve değerine göre ortalama %10-25 seviyesindedir. Bu ücretler firmalar tarafından değişik isimler altında sayılsa da dağıtım ve pazarlama konularına yönelik olarak listeleme ücreti, depolama ücreti, tavsiye ücreti, dağıtım-teslim ücreti, işleme ücreti, tahsilat ücreti, pazar yeri ücreti, kapama ücreti, iade ücreti ve benzeri kalemler olarak sıralanmaktadır.

Tüketici Tercihleri

Geniş bir coğrafyaya sahip olan Hindistan'da bölgesel ve kültürel farklılıklar oldukça ön plana çıkmaktadır. Hindistan çok dilli ve çok dinli bir ülke olması vesilesiyle tüketilen ürünler ve tüketici tercihleri de bölgeden bölgeye oldukça değişiklik göstermektedir.

Öte yandan, tüketici tercihlerini belirleyen en önemli unsurların başında alım gücü gelmektedir. Genel olarak Hindistan piyasası fiyat hassasiyetine göre oluşuyor olsa da alım gücü yüksek olan grubun tercihleri fiyattan çok kalite üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Son yıllarda kaydettiği ekonomik gelişme paralelinde büyüyen orta gelir grubu da fiyat hassasiyeti taşımakla birlikte kaliteye de oldukça önem vermektedir.

Hindu dininin etkisiyle Hint toplumunun halen daha büyük bir kısmı vejetaryen ürünleri tercih etmektedir. Ancak, özellikle genç kuşaklarda tavuk başta olmak üzere et ve et ürünleri ile vejetaryen olmayan şarküteri ürünleri tüketimi giderek artmaktadır.

Süpermarketlerde geleneksel ürünlerin yerini gelişen ve çeşitlenen zevklerle birlikte daha çok paketli ve işlem görmüş gıdaya bıraktığı görülmektedir. Hindistan önemli bir tarım ülkesi olmasına ve birçok yerli markaya sahip olmasına rağmen birçok ürünün de ithal edildiği, ürün kodeksine giriş ve tüketicide güven sağlamış aynı ithal markaların pazar payını koruduğu görülmektedir.

Covid-19 döneminin etkisiyle özellikle gıda ürünleri başta olmak üzere geçmişe nazaran daha gelişmiş bir organik, hijyenik ve sağlıklı yaşam algısı yerleşmiş bu algı da paketli ve güvenilir ürün talebini artırmıştır.

Hindistan'da özellikle dayanıklı tüketim malzemeleri ve makineler gibi endüstriyel ürünlerde satış sonrası hizmetlere yönelik talep de giderek artmaktadır.

Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Hindistan'da iş yapma kültürü yakın ilişki temeline dayalıdır. Şirket yapılanmaları aile merkezli olmaktadır. Bu kapsamda ailelerin de tanıma sürecine dahil olması, karşılıklı birden fazla sayıda yemekler yenmesi alışlagelmiş bir uygulamadır. Hintliler, kibarlık ve nezakete önem verirler. "Hayır" kelimesini kullanmak olumsuz etki yaratabilir, kendileri de bu kelimeyi kullanmaktan kaçınırlar. İş yaparken uzlaşmacı ve sabırlı bir tutum göstermek önem arz etmektedir. Şirket ve aile içi hiyerarşi bulunması sebebiyle son karar üst düzey kişilere aittir, bu kapsamda mümkün olduğunca o kişiler ile görüşülmesi sonuca daha hızlı ulaşılmasına katkı sağlayacaktır.

İş yapma esnasında mümkün mertebe açık olmak, anlaşma esnasında işlemleri en basit seviyede konuşmak ve sözleşmeye dökmek, anlaşma sonrası da iş yapmaya dair her türlü detayın takip edilmesi daha sonra ortaya çıkabilecek sorunların engellenmesi ve aksaklıkların giderilmesi açısından oldukça önemlidir. İşlemleri takip etmek için bir Hintli firma ile anlaşmaya varılsa dahi, o kişi ile iletişimin de düzenli olarak takip edilmesinde fayda görülmektedir.

Hindistan'da alıcılar oldukça fiyat odaklıdır ve dünya piyasalarından haberdarlardır. Bu noktada ürünlerin rekabet gücüne ilişkin diğer unsurlar vurgulanmalı, piyasadaki rakip ülkelerin ürünleri ve stratejileri analiz edilmelidir. Buna göre vergilerin de görece yüksek olduğu dikkate alınarak hesaplamalar detaylı olarak yapılmalı ve izlenecek yol belirlenmelidir.

Hindistan pazarına girebilmek ve pazarda tutunabilmek için en az 4-5 yıl fuarlara düzenli olarak katılım sağlamak, sık sık ticaret heyetleri düzenlemek ve Hindistan'a düzenli olarak seyahat ederek işleri bizzat takip etmek önemlidir.

Hindistan'da müşteri memnuniyeti, müşteri sadakati ve satış sonrası hizmetleri gelişimini tamamlamış alanlar değildir. Bununla beraber artan e-ticaret sonucu, Amazon India, Swiggy ve Zomato gibi e-ticaret veya yemek sitelerinde satılan ürünler ya da verilen hizmetlere müşterilerin verdiği puanlamadan dolayı müşteri memnuniyeti yeni yeni önem kazanmaya başlamıştır. Öte yandan, özellikle alışveriş merkezlerindeki mağazaların tümü ürün satın alırken müşterinin iletişim bilgilerini sormakta ve SMS veya doğrudan telefonla pazarlama girişimlerinde bulunmaktadır.

Kamu İhaleleri

Hindistan Anayasası kamu ihaleleri için doğrudan Hükümet'e yetki vermiş olmakla birlikte, kamu ihalelerine dair merkezi yönetimin herhangi kapsamlı bir kamu ihale kanunu mevcut değildir. Bunun yanında, kamu ihalelerine ilişkin hükümlere Maliye Bakanlığı'nca düzenlenen ve son olarak 2017 yılında güncellenen Genel Finansal Kurallar'ın²⁴ yanı sıra Sözleşme Kanunu, Ürünlerin Satışı Kanunu, Yolsuzlukları Önleme Kanunu, Tahkim ve Uzlaşma Kanunu gibi çeşitli kanunlarda yer verilmiştir. Bununla birlikte, Rajasthan, Karnataka ve Tamil Nadu gibi bazı eyaletlerde kamu ihalelerinde şeffaflığa ilişkin kanunlar mevcuttur.

²⁴ <https://doe.gov.in/files/inline-documents/GFR2017.pdf>

Hindistan'da tüm ihalelere on-line olarak Merkezi Kamu İhale Portalı²⁵ üzerinden kayıt yaptırılmaktadır. Hükümet açtığı ihalelere durumuna göre ve belirli kriterlerle yabancı ve yerli firmaları davet etmekte, bu amaçla tüm firmaların gerekli koşulları yerine getirmesi beklenmektedir. Yabancı firmalar adına başvuru yapacak yerel kişi veya firmaların da söz konusu portal üzerinden kayıt yaptırması gerekmektedir.

Öte yandan, on-line kayıt yaptırırken, her katılımcının zorunlu olarak Hükümet tarafından tanınmış²⁶ firmalardan dijital imza edinmesi gerekmektedir.²⁷

Firmaların ihaleleri kazanabilmeleri için üç tane aşamadan geçmeleri gerekmektedir. İlk olarak ihale kriterlerine uygunluk taşıdıklarını gösterir belgeleri ibraz etmeleri, depozito olarak %2 ile %10 arasında değişen oranlarda teminat mektubu vermeleri gerekmektedir. Söz konusu meblağların iade süresi dokuz ayı bulabilmektedir. İkinci aşamada teknik inceleme yapılmaktadır. Adil rekabet şartlarını ihlal ettiği veya yanıltıcı bilgi verdiği tespit edilen firmaların depozitolarına ceza olarak el konulmakta ve söz konusu firmalar kara listeye alınmaktadır.

Üçüncü aşama fiyat avantajı aşamasıdır veya en düşük teklifi veren firma ihaleyi almakta veya ihale, son dönemde daha yaygın olarak kullanılmakta olan QCBS (Quality and Cost Based Evaluation System) yani Kalite ve Maliyet Tabanlı Değerlendirme Sistemi'ne göre belirlenen firmaya verilmektedir.

²⁵ <https://eprocure.gov.in/eprocure/app> , <https://etenders.gov.in/eprocure/app>

²⁶ http://www.cca.gov.in/licensed_ca.html

²⁷ <https://eprocure.gov.in/epublish/app?page=DSCInfo&service=page>

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

Tarım ve Hayvancılık

Tarım, Hindistan nüfusunun yaklaşık %55'i için birincil geçim kaynağıdır.

Mevcut piyasa koşullarında tarım Hindistan'ın GSMH'nin %18,3'ünü karşılamaktadır. 2022-23 yılı için tarım ve işlenmiş gıdalar ihracatı 23,56 milyar ABD doları hedef olarak konulmuştur. İlk 8 ayda 17,44 milyar dolar gerçeklemiştir. Ayrıca, tüketici harcamalarının %6,6 artarak pandemi öncesi seviyesine geri dönmesi beklenmektedir.

Hindistan gıda endüstrisi, özellikle gıda işleme endüstrisindeki katma değer potansiyeli nedeniyle her yıl dünya gıda ticaretine katkısını artırarak büyümeye devam etmektedir. Hint gıda ve bakkal pazarı, perakende satışların %70'ine katkıda bulunduğu dünyanın altıncı en büyük pazarıdır. Hindistan gıda işleme endüstrisi, Hindistan'ın en büyük endüstrilerinden biri olan ülkenin toplam gıda pazarının %32'sini oluşturmakta tüketim, ihracat ve beklenen büyüme açısından beşinci sırada yer almaktadır.

Tarım ve ilişkili sektörler geçmişte devletten çok büyük destekler ve yatırımlar sağlamıştır. Nisan 2000-Eylül 2023 arasında tarım alanındaki DYY 4,77 milyar dolara ulaşmıştır. İhracata bakıldığında, sektör geçen yılda iyi bir ilerleme kaydetmiş ve Hindistan'ın ihracat rakamı 2023-24 (Nisan-Ekim) döneminde 27,01 milyar dolara ulaşmıştır.

Hindistan, dünyanın önde gelen tarım ürünü ihracatçıları arasında yer almaktadır. Hindistan baharat, bakliyat, süt, çay, kaju gibi ürünlerde en büyük ihracatçı iken buğday, pirinç, meyve/sebze, şeker kamışı, pamuk gibi ürünlerde ise en büyük ikinci üretici konumundadır. Halihazırda, Hindistan tarımsal kimyasallarda dünyada en büyük dördüncü üretici konumundadır.

Hindistan'daki organik gıda segmentinin 2015-25 döneminde %10 oranında büyümesi beklenmektedir.

Hindistan'daki işlenmiş gıda pazarının 2025-26 mali yılına 535 milyar ABD doları değerine ulaşması beklenmektedir. Gıda işleme endüstrisi yaklaşık 1,8 milyon kişiyi istihdam etmektedir. Sektör, otomatik rotada %100 doğrudan yatırıma izin vermektedir.

Sanayi

- İlaç Sanayi

Hindistan, dünyadaki en büyük jenerik ilaç üreticisidir. Hindistan eczacılık alanında da önde gelen ihracatçı ülkelerden biridir. 200'den fazla ülke Hindistan'dan ilaç ürünleri temin etmektedir. Bu kapsamda, Afrika ülkelerinin ilaç ihtiyacının %50'sinden fazlası, ABD talebinin %40'ı, Birleşik Krallık talebinin ise %25'i Hint üreticiler tarafından karşılanmaktadır. Hint ilaç pazarının 2030 yılı itibariyle 130 milyar ABD doları büyüklüğe ulaşması beklenmektedir. Ülkede

yaklaşık 3.000 ilaç üreticisi firma bulunmakta olup dünyada üretilen tüm aşıların %60'ı ülkede üretilmektedir.

İlaç ihracatı, toplu ilaçlar, ara ürünler, ilaç formülasyonları, biyolojikler, ayurveda, bitkisel ürünler ve cerrahi içerir.

- Tekstil

Hindistan tekstil sektörü, birkaç yüzyıla kadar uzanan geçmişi ile Hindistan ekonomisindeki en eski sektörlerden biridir.

Spektrumun bir ucunda el dokuması ve el dokuması tekstil sektörleri, diğer ucunda ise sermaye-yoğun sofistike değirmenler sektörü ile endüstri son derece çeşitlidir. Merkezi olmayan elektrikli dokuma tezgâhları / çorap ve örme sektörü, tekstil sektöründeki en büyük bileşeni oluşturmaktadır. Tekstil endüstrisinin tarıma (pamuk gibi hammaddeler için) ve tekstil açısından ülkenin eski kültür ve geleneklerine olan yakın bağlantısı, ülkedeki diğer endüstrilere kıyasla onu benzersiz kılmaktadır. Hindistan'ın tekstil endüstrisi hem Hindistan'da hem de dünya çapında farklı pazar segmentlerine uygun çok çeşitli ürünler üretme kapasitesine sahiptir.

Hindistan tekstil endüstrisi, sanayi hâsılasının değer bazında %7'sini oluşturmaktadır. Hint tekstil ve giyim sektörü 2022'de GSMH'ye %2 katkı sağlayarak ihracat gelirini %12 artırmış ve global ticaret içindeki payını %5'e çıkarmıştır. Hindistan'ın tekstildeki en güçlü yanı, doğal iplerden (pamuk, jüt, ipek ve yün) ve sentetik/yapay iplerden (polyester, viskoz, naylon ve akrilik) oluşan güçlü üretim kapasitesidir.

Hindistan dünyanın 2. büyük tekstil ve giyim eşyası üreten ülkesidir. Ayrıca Hindistan dünyanın tekstil içeren giyim, ev eşyası ve teknik ürünler piyasasında da en büyük 6. ihracatçıdır. Hindistan'ın tekstil ve giyim eşyası kategorisinde global ticaretteki payı %4,6'dır. Aynı alanda dünyanın 3. büyük ihracatçısıdır. Sektörün ülke GSMH'sine katkısı %2,3'tür. Tekstil sektöründe istihdam edilen işçi sayısı 45 milyon civarındadır; bunların 3,5 milyonu dokuma tezgâhı çalışanlarıdır.

2030 yılı itibarıyla Hindistan'da pamuk üretiminin 7,2 milyar tona ulaşması hedeflenmektedir. Pamuk ve elyaf (lif) bu kategorideki 2 büyük segmenttir. İnsan üretimi elyaf da yukarı bir ivme kazanmıştır. 2022-23'te Hindistan'daki elyaf üretimi 2,15 milyon tona ulaşmıştır. İplik üretimi ise 2023 mali yılında 5,185 milyon kilograma ulaşmıştır. Toplam ipek üretimi ise 2021 mali yılında 33.000 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.

- Otomotiv

Hindistan önde gelen bir otomobil ihracatçısıdır ve yakın gelecek için güçlü ihracat büyümesi beklentilerine sahiptir.

Binek ve ticari araç kategorilerinde beşinci en büyük otomobil pazarı; yedinci ticari araç üreticisidir. Büyüyen bir orta sınıf ve genç bir nüfus nedeniyle iki tekerlekli segment pazara hacim olarak hâkimdir. Ayrıca, şirketlerin kırsal pazarları keşfetme konusundaki artan ilgisi, sektörün büyümesine daha da yardımcı olmuştur.

Hindistan Hükümeti ve Hindistan pazarındaki önemli otomobil firmalarının çeşitli girişimleriyle dünyadaki iki tekerlekli ve dört tekerlekli pazarında lider olması da beklenmektedir.

Otomotiv sektörü 4'e ayrılır: 2 tekerlekli, 3 tekerlekli, binek otomobiller ve ticari araçlar. 2022 mali yılında 2 tekerlekli ve binek otomobiller pazar payının sırasıyla %77 ve %18'ini oluşturmuşlardır. Hindistan otomotiv sektörünün 2026 yılı itibarıyla 300 milyar dolara ulaşması beklenmektedir.

Otomotiv sektörünün GSMH'deki payı şu an itibarıyla %7,1 seviyesindedir ve 19 milyon kişiye doğrudan/dolaylı istihdam sağlamaktadır.

Ayrıca, elektrikli araç üretiminde de Hint pazarında birtakım gelişmeler yaşanmakta olup bazı Hint firmalar bu alanda üretime başlamıştır. 2022-2030 yılları arasında elektrikli araç pazarının %49 oranında büyümesi ve 2030 yılında toplam satışların 10 milyonu geçmesi beklenmektedir.

2022 mali yılında lüks segment araba satışı 27348 birime ulaşmıştır. Kasım 2023'te 1234 adet Mercedes-Benz satışı gerçekleşmiş ve bu miktarla %0,34 piyasa payına ulaşmıştır. Aynı şekilde BMW satışı da aynı dönemde 1000 adet olarak gerçekleşmiştir. Mercedes E-Sınıfı Hindistan'da en çok satan lüks segment arabadır (2022 mali yılında 2834 adet satış gerçekleşmiştir).

- Mücevherat

Mücevher ve mücevher sektörü, Hindistan ekonomisinde önemli bir rol oynayarak ülkenin GSYİH'sine yaklaşık %7 ve Hindistan'ın toplam mal ihracatına %14 katkıda bulunmaktadır ve 2022 yılı itibarıyla yaklaşık 8 milyon kişiye istihdam sağladığı değerlendirilmektedir.

Hükümet, büyüme potansiyeline ve katma değerine dayanarak, mücevher ve mücevher sektörünü hedef ilan etmiştir. Hükümet, yakın zamanda yatırımı teşvik etmek ve uluslararası pazarda "Marka Hindistan"ı tanıtmak için teknoloji ve becerileri yükseltmek için çeşitli önlemler almıştır.

Hindistan, düşük maliyetleri ve yoğun işgücünün mevcudiyeti nedeniyle küresel mücevher pazarının merkezi olarak kabul edilmektedir. Hindistan, dünyanın en büyük elmas kesme ve cilalama merkezidir; kesme ve cilalama endüstrisi Hükümet politikaları tarafından iyi desteklenmektedir. Ayrıca Hindistan, Mücevher ve Mücevher İhracatını Teşvik Konseyi'nden (GJEPC) alınan istatistiklere göre, dünyadaki cilalı elmasların %75'ini ihraç etmektedir. Hindistan'ın mücevher ve kuyumculuk sektörü, ülkenin döviz kazancına büyük bir katkıda bulunmaktadır. Hükümet, bu sektörü ihracatın teşviki için bir itme alanı olarak görmektedir. Hindistan Hükümeti şu anda "otomatik rota" ile sektöre %100 doğrudan yabancı yatırımına (DYY) izin vermektedir.

Nisan 2023-Haziran 2023 döneminde Hindistan kıymetli taşlar ve mücevherat ihracatı 1 önceki yıla göre %28,08 düşerek 7,22 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2022 yılında Hindistan kesilmiş ve parlatılmış pırlantada dünya birincisi iken, altın, gümüş ve laboratuvar üretimi mücevherlerde 2. sırada yer almıştır. 2027 yılı itibarıyla doğal taş ve mücevher ihracatının 100 milyar dolara ulaşması beklenmektedir.

Eylül 2021’de Malbar firması Haydarabad şehrinde 100 milyon dolarlık altın rafinerisi yatırımı yapmıştır.

Sanayi ve İç Ticaret Promosyon Birimi’nin rakamlarına göre, Nisan 2000-Eylül 2023 döneminde bu sektöre kümülatif DYY girişi 1263,34 milyon dolara ulaşmıştır.

Hizmetler

Hizmet sektörü Hindistan’ın en fazla yabancı yatırım çeken sektörlerin başında gelmekte ve aynı zamanda ihracata ve istihdama ciddi katkı sağlayan baskın sektörlerden bir tanesidir. Hizmetler sektörü, bilişim, ticaret, otel ve restoran, ulaştırma, depolama ve iletişim, finans, sigortacılık, emlak, sosyal ve kişisel hizmetler ile inşaat gibi çeşitli sektörlerden oluşmaktadır.

Hizmetler sektörü Hindistan ekonomisindeki büyümenin itici gücü olmaya devam etmektedir. 2023-24 mali yılında Hindistan’ın hizmet sektörü ihracatı 163,94 milyar dolar seviyelerinde iken, hizmet sektörü ithalatı ise 88,89 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.

Hindistan yazılım hizmetinde ihracat merkezidir. Hindistan IT hizmet sektörünün 2021-2024 arasında %6-8 arasında büyümesi beklenmektedir. Bu sektörün 2025 yılı itibarıyla 19,93 milyar dolara çıkması beklenmektedir.

Yazılım hizmeti sektörünün ise 2023 yılı itibarıyla 1 trilyon dolara ulaşması beklentiler arasındadır. DYY girişlerinin en büyük payı Hint hizmet sektörüne olmaktadır. Bu alanda Nisan 2000-Eylül 2023 arasında DYY akışı 106,7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

- İnşaat Sektörü

Hindistan’da tarım sektöründen sonra 51 milyon istihdam ile ikinci büyük sektör inşaat sektörüdür. Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla (GSYH) içerisinde inşaat sektörünün 2030 yılına kadar %15 olması beklenmektedir. İnşaat sektörü Hindistan ekonomisinin itici sektörlerinden birisidir. Sektör Hindistan’ın genel gelişmesinde önemli bir rol oynamakta olup, devlet tarafından yoğun bir şekilde desteklenmektedir.

Ancak, Covid-19 pandemisinden kaynaklı artan belirsizlik ve hükümetin kaynaklarını daha çok pandemiye önlemeye yöneltmesi nedeniyle inşaat sektörü içinde önemli bir paya sahip olan altyapı projelerinin yavaşlamış veya durmuş olması dolayısıyla inşaat sektörünün hem arz hem de talep tarafında bir daralma beklenmektedir.

Hindistan’da inşaat sektöründeki en önemli projeler arasında yer alan 100 Akıllı Şehir ve 500 AMRUT projeleri orta büyüklükteki şehirlerin modernizasyonu ile daha büyük uydu şehirler inşa edilmesi amacını taşımaktadır. Akıllı şehirler, yeterli su ve elektrik temini, çevre temizliği ve atık yönetimi, yeterli toplu taşıma, özellikle fakir kesim için ev imkânı, iyi yönetim ve halkın yönetime iştiraki, dijitalleşme, sürdürülebilir çevre, kadınlar, çocuklar ve yaşlılar başta olmak üzere halkın güvenliği, iyi eğitim ve sağlık hizmetleri gibi kriterler içermektedir.

Altyapı sektörleri içerisinde yollar, köprüler, barajlar, enerji sektörü ve kentsel altyapı projeleri bulunmaktadır. Bu amaçla Hindistan, yeni bir Şehir Planlama Misyonu oluşturmuştur.

Önümüzdeki 20 yıl içerisinde kentsel altyapı projelerinin 650 milyar ABD doları olarak gerçekleşmesi planlanmaktadır.

Sivil havacılık sektöründe, bir yıl içinde bir milyar sefer gerçekleştirebilmek amacıyla havalimanı kapasitesini beş kattan fazla artırmak için yeni bir girişim olan NABH Nirman projesi kapsamında yaklaşık 28,6 milyar dolar harcanması beklenmektedir.

Şehirleşmenin artmasıyla birlikte Hindistan'da en hızlı büyüyen sektörlerden bir de gayrimenkul sektörü olmuştur.

- Telekomünikasyon Sektörü

Hindistan 1,2 milyar abone tabanı ile dünyanın en büyük ikinci telekomünikasyon pazarıdır ve son 11 yılda güçlü bir büyüme kaydetmiştir. GSM Association (GSMA) tarafından Boston Consulting Group (BCG) ile işbirliği içinde hazırlanan bir rapora göre Hindistan mobil ekonomisi gelecekte de hızla büyüyecek ve Hindistan'ın GSMH'sine önemli ölçüde katkıda bulunacaktır. Telekom sektörünün brüt geliri 2022 mali yılının ilk çeyreğinde 8,74 milyar ABD dolarına ulaşmıştır. 2021-2022 mali yılında ilgili sektörün Hindistan ekonomisine katkısı %6 mertebesinde olmuştur. 2020-2025 yılları arasında sektörün ortalama yıllık büyümesinin ise %9 civarında gerçekleşmesi beklenmektedir.

Hindistan Hükümeti'nin liberal ve reformist politikaları, telekom ekipmanına kolay pazar erişimi, telekom hizmetlerinin tüketiciye uygun fiyatlarla sunulması ve DYY normlarının sadeleştirilmesi, sektörü ülkedeki en hızlı büyüyen sektör ve ülkeyi de istihdam fırsatı üreten 5. ülke haline getirmiştir.

Hindistan dünyada 2. büyük telekom ağına sahip ülke konumundadır. Hindistan'daki telefon abone sayısı Ağustos 2023'te 1,1 milyara ulaşmıştır. İnternet abone sayısı ise Haziran 2023'te 895,83 milyon olarak gerçekleşmiştir.

2025-2026 yılları döneminde Hindistan 126 milyar dolar değerinde cep telefonu üretimi yapmayı hedeflemektedir.

Ocak 2022'de Google Airtel'e Hindistan Dijitalleşme Fonu aracılığıyla 1 milyar dolarlık bir yatırım yapmıştır.

Aynı şekilde Samsung, Cisco, Ciena, Jabil, Foxconn, Sanmina ve Flex telekom ve iletişim cihazları üretimi alanında yatırım yapmak için ilgi göstermiştir.

Telekom sektörüne yapılan DYY akışı Nisan 2000-Eylül 2023 arasında 39,31 milyar dolara ulaşmıştır.

Önümüzdeki beş yıl içinde, cep telefonu kullanımındaki artış ve veri maliyetlerindeki düşüş Hindistan'da 500 milyon yeni internet kullanıcısı ekleyerek yeni işletmeler için fırsatlar yaratacaktır.

- Turizm ve Konaklama Sektörü

Hindistan turizm ve otelcilik sektörü, Hindistan'daki hizmetler sektörü arasında büyümenin temel itici güçlerinden biri olarak ortaya çıkmaktadır. Hindistan'da turizm, ülke geneline yayılmış zengin kültürel ve tarihi miras, ekolojideki çeşitlilik, araziler ve doğal güzellikler göz önüne alındığında önemli bir potansiyele sahiptir. Turizm, ülke için önemli bir döviz kaynağı olmasının yanı sıra potansiyel olarak büyük bir istihdam kaynağıdır. İstihdamın 2028 yılına kadar 53 milyon kişiye yükselmesi beklenmektedir.

Hindistan, bir yolculuğu planlamak, rezervasyon yapmak ve deneyimlemek için kullanılan dijital araçlar açısından dijital olarak en gelişmiş gezgin ülkesidir. Hindistan'ın yükselen orta sınıfı ve artan harcanabilir geliri, iç ve dış turizmin büyümesini desteklemiştir.

Uluslararası otel zincirleri ülkedeki varlıklarını artırmaktadır. Hindistan turizm sektörünün 2019-2028 yılları arasında yıllık ortalama %10 dolayında büyüme sağlayarak 512 milyar ABD dolarlık bir büyüklüğe ulaşması beklenmektedir.

- Bilgi Teknolojileri

Bilgi teknolojileri sektörü Hindistan ekonomisi ve ihracatının en önemli sektörleri arasında yer almaktadır. 2022 mali yılında bilişim sektörü Hint ekonomisinin %7,5'ini oluşturmakta ve ilgili katkının 2025 yılı itibariyle %10'a çıkması beklenmektedir. 2022 mali yılı itibariyle bilişim sektöründe istihdamın 5 milyon kişi civarında olduğu değerlendirilmektedir.

Hindistan'ın bilişim sektörünün 2026 yılı itibarıyla 350 milyar dolara ulaşması beklenmektedir. Bu şekilde GSMH'ye katkısı %10 olacaktır.

Hint IT sektörü son zamanlarda büyük ekonomilerden önemli yatırımlar çekmektedir. Sektör, Sanayi ve İç Ticareti Geliştirme Departmanı tarafından yayınlanan verilere göre DYY girişinde ikinci sırada yer almıştır. Bilgisayar yazılımı ve ekipmanı sektörü kapsamında Hindistan'a ciddi miktarlarda DYY akışı olmuş ve Nisan 2000-Eylül 2023 döneminde 97,31 milyar dolara ulaşmıştır.

Infosys, Wipro, TCS ve Tech Mahindra gibi önde gelen Hint IT firmaları, farklılaştırılmış teklifler oluşturmak için inovasyon merkezlerini, Ar-Ge merkezlerini kullanan müşterilere tekliflerini çeşitlendirmekte; blok zincir ve yapay zekâ alanındaki önde gelen fikirleri sergilemektedir.

- Lojistik ve Ulaştırma

Hindistan gerek nüfusu gerek coğrafi alanı ve ekonomisi ile lojistik anlamda da önemli bir potansiyele sahiptir. Her ne kadar lojistik kapasitesiyle dünyanın önde gelen ülkelerinden birisi olsa da söz konusu kapasite ihtiyaç ve potansiyelin altındadır.

Hindistan, demiryolları konusunda önemli bir aşama kaydetmiş olmakla birlikte, özellikle limanlar, karayolları, depolama imkânları, kıyıların ve taşıma şekillerinin birbirine entegrasyonu gibi konularda büyük yatırımlara ihtiyaç duymaktadır. Lojistik sektörü Hükümet'in öncelikleri arasında yer almakta ve sektöre önemli oranda kaynak ayrılmaktadır.

Hindistan 7.516 kilometrelik kıyı şeridinde sahip olup, ülkede altısı batı yakasında, altısı doğu yakasında olmak üzere 12 büyük, 205 tane de küçük ve orta ölçekli liman bulunmaktadır.

Büyük limanlar, Kandla, Mumbai, JNPT, Mormugao, New Mangalore, Cochin, Chidambaranar, Chennai, Ennore, Vishakapatnam, Paradip ve Kolkata limanlarıdır. Söz konusu limanların toplam kapasitesi yıllık 1.477 milyon tondur.

Hindistan'da lojistik ve ulaştırma sektörünün ülke ekonomisine katkısının yaklaşık %15 olduğu hesaplanmaktadır.

Hindistan, yaklaşık 5,5 milyon kilometrelik karayolu ile dünyanın en büyük karayolu ağına sahip ülkelerinden bir tanesidir. Söz konusu karayollarının 155.222 kilometrelik ve %2,8'lik kısmını eyalet otoyolları, 120.543 kilometre ve %2,2'lik kısmını ulusal otoyollar, geri kalan 5.207.044 km ve %95'lik kısmını da diğer yollar oluşturmaktadır. Karayolu taşımacılığı sürekli olarak artmakta olup, ülke içinde taşınan malların %65'i, yolcuların ise %90'ı karayoluyla taşınmaktadır. Hindistan'ın yıllık karayolu taşıma kapasitesinin yolculara hariç 3.000 milyon tonu geçtiği tahmin edilmektedir.

Bununla birlikte, Hindistan karayolları yeterince gelişmemiş olup, yol kalitesi bakımından dünya standartlarının gerisindedir. Bu çerçevede, Hindistan Hükümeti önümüzdeki dönemde karayollarını modernleştirme ve yeni yolların yapılması amacıyla önemli kaynaklar ayırmıştır.

115.000 km demiryolu ağına sahip Hindistan, ABD, Rusya ve Çin'in ardından dünyanın 4. büyük demiryolu ağına sahip ülkesidir. 7.349 istasyondan günlük 12.617 yolcu treni, 7.421 tane de yük treni kalkmakta ve bu trenler günlük 23 milyon yolcu ile 3 milyon ton yük taşımaktadır. Delhi, Mumbai, Kolkata ve Chennai şehirleri (Golden Quadrilateral) toplam 10.122 km uzunluğa ve %16 paya sahip olmasına rağmen, yolcu taşımacılığının %52'sini, yük taşımacılığının ise %58'ini oluşturmaktadır.

Hindistan'ın yük taşımacılığında demiryolu kullanımı oranı giderek düşmektedir. Bu oran, 1950'li yıllarda %83 iken bugün %30'a kadar gerilemiştir. Demiryolları ile daha çok kömür, hammadde, çelik, çimento gibi ağır yükler taşınmaktadır. Öte yandan, Hindistan Demiryolları Otoritesi yaklaşık 1 milyon 300 bin kişiye istihdam sağlamaktadır. Oldukça geniş bir demiryolu ağına sahip Hindistan'da özellikle sinyalizasyon anlamında bazı eksiklikler bulunmakta, ayrıca liman ve diğer yollarla bağlantı konusunda da var olan yetersizliğin giderilmesine çalışılmaktadır.

Hindistan'ın havalimanlarındaki toplam kargo kapasitesi ise yıllık 4,63 milyon tondur.

Hindistan 7.516 kilometrelik kıyı şeridinde sahip olup, ülkede altısı batı yakasında, altısı doğu yakasında olmak üzere 12 büyük, 205 tane de küçük ve orta ölçekli liman bulunmaktadır. Büyük limanlar, Kandla, Mumbai, JNPT, Mormugao, New Mangalore, Cochin, Chidambaranar, Chennai, Ennore, Vishakapatnam, Paradip ve Kolkata limanlarıdır. Hindistan Denizyolu Bakanlığı'na göre Hindistan ticaretinin hacim olarak %95'i; değer olarak da %70'i denizyoluyla yapılmaktadır.

Hindistan Hükümeti 2015 yılında limanlar öncülüğünde ülkenin ekonomik kalkınmasını sağlamak hedefiyle Sagarmala Programı'nı açıklamıştır. Altyapısal ve operasyonel olarak Hindistan limanları, halen daha dünya standartlarının gerisindedir. Örneğin, Hindistan'da limandaki bir malın elleçlenme süresi ortalama 4 gün iken dünyada bu süre 1-2 gündür.

Öte yandan, Hindistan'da limanlar ile demiryolu ve karayolu bağlantıları yeterli altyapı ve kapasitede değildir. Aynı şekilde, sanayi kuruluşları ile limanların gelişmiş bağlantıları oldukça eksiktir. Bu da üretilen bir ürünün limanlara taşınmasındaki maliyeti artırmaktadır.

Ticaretinin %95'i denizyoluyla yapılan Hindistan'da uluslararası ticaret koridorları da büyük oranda Mumbai, Chennai, Visakhapatnam, Cochin, Kandla, Ennore, Haldia, JNPT (Nhava Sheva), Kolkata, Mormugao Mangalore, Paradip, Tuticorin gibi büyük limanlarda yer almaktadır. Bunun yanı sıra, ülkenin iç bölümlerinde de karayolu taşımacılığı için 85 adet konteyner depo merkezi, demiryolu taşımacılığı için 197 adet konteyner yükleme istasyonu ve Delhi ve Karnataka havaalanlarında birer tane olmak üzere 2 adet hava kargo merkezi bulunmaktadır. Karayolu ve demiryolu taşımacılığı için konteyner merkezleri eyaletlere göre aşağıda yer almaktadır.

Madencilik

Madencilik alanında, Hindistan 95 adet mineral üretmektedir. Bu minerallerden 4'ü yakıtla ilgili, 10'u metalik mineral, 23'ü ise metalik olmayan mineraldir.

Önemli mineral üretimi Eylül 2023'te şu şekilde gerçekleşmiştir: Kömür 673 milyon ton, linyit 29 milyon ton, doğal gaz 2.975 milyon metreküp, petrol 24 milyon ton, boksit 1.726 bin ton, krom 117 bin ton, bakır 10 bin ton, altın 113 kg, demir 195 milyon ton.

Hindistan alüminyumda dünyada en büyük dördüncü üretici konumundadır ve küresel üretimdeki payı %5 civarındadır. Önümüzdeki beş yılda alüminyum tüketiminin 7,2 milyon tona ulaşması beklenmektedir. Enerji ve altyapı yatırımlarının ilgili ürüne talebi artırması beklenmektedir.

Çelik ve alüminyum başta olmak üzere üretim ve dönüştürme maliyetlerinde bir avantaja sahiptir. Stratejik konumu ve hızlı gelişen Asya pazarlarının taleplerindeki artış dolayısıyla ihracat fırsatlarını da artırma şansı yakalamıştır. Gün geçtikçe artan altyapı gelişimi ve otomotiv sektöründeki üretim artışı madencilik sektöründeki büyümeyi yönlendirmektedir. Enerji ve çimento endüstrileri de sektörün büyümesine yardımcı olmaktadır. Konut ve ticari yapı sektörüne yönelik güçlü büyüme beklentileri de göz önüne alındığında, demir ve çeliğe olan talep devam edecektir.

Enerji

Altyapının kritik bileşenlerinden biri olan enerji, ekonomik büyüme için çok önemlidir. Hindistan, kömür, doğal gaz, petrol, hidro ve nükleer enerji gibi geleneksel kaynaklardan rüzgâr, güneş ve biyo-atık gibi yenilenebilir kaynaklara kadar çok çeşitli bir enerji sektörüne sahiptir. Yıllar içinde elektrik talebi önemli ölçüde artmıştır ve daha da artması beklenmektedir. Ülkedeki her eve elektrik getirme vaadiyle hükümet, ülkede kapasite artırmayı hızlandırmaya devam etmektedir. Hindistan, küresel birincil enerjinin yaklaşık

%6'sını tüketen Çin ve Amerika Birleşik Devletleri'nden sonra birincil enerji tüketimi açısından dünyada üçüncü sırada yer almaktadır. Hindistan halen kömüre büyük ölçüde bağımlı olsa da nükleer segmentte 2030 yılına kadar neredeyse iki katına çıkma planları ve şu anda 22 enerji reaktörü vardır. Hindistan'ın uzun vadeli enerji bağımlılığını güvence altına almak için üç aşamalı nükleer enerji programını yerine getirme yolunda ilerlemektedir.

Hintliler ana enerji kaynakları olarak kömür ve ham petrolden başka, yurt içinde LPG veya sıvılaştırılmış petrol gazını kullanmaktadırlar. Bunun çoğu, en yoksul hanelere ulaşmak için ithal edilmekte ve sübvansede edilmektedir. Hayvan dışkısından yapılan kuru gübre veya gübre kekleri, ülkenin kırsal kesimlerinde kullanılan başka bir yaygın yakıt kaynağıdır. Bir gübre keki veya "Chulha", ortalama 2.000 kJ enerjiye sahiptir. Bunlar köy kadınları tarafından elde kalıplanır ve geleneksel olarak toprak fırınlarda kullanılır. Geniş kullanımı, kolay bulunabilirlik, düşük maliyet, hayvan dışkısının güvenli bir şekilde imha edilmesine atfedilir ve yerel kaynaklıdır. Hayvan atığını yakıt olarak kullanmanın bir başka yöntemi de biyo-gaz veya gobar gazı tesisleridir. Maharashtra en yüksek sayıda biyo-gaz tesisine sahiptir, onu Andhra Pradesh izlemektedir. Kopenhag ve Paris'in İklim Anlaşmaları ile Hintliler temiz enerji kurumları yolunda ilerlemektedir.

Hindistan, BloombergNEF'in Climatescope listesinde 2019'da birinci sırada yer almasına rağmen, ülkenin petrole olan bağımlılığını azaltmak için ulaştırma politikasında köklü bir değişikliğe ihtiyacı vardır. Hint banliyölerinin sıkıntısı olan trafik tıkanıklığına ek olarak, ham petrol fiyatlarındaki dalgalanma ve geleneksel araçların elektrikli araçlarla değiştirilmesi için ülkenin yenilenebilir enerjiye yönelmesi elzemdir.

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü

Günümüz küreselleşen dünyasında internet çağı hızla gelişmekle birlikte, yüz yüze görüşme yapmak ve ürünleri bizzat sergilemek Hindistan'da halen daha ağırlıklı tercih edilen yöntemdir. Bir doğu toplumu olan Hindistan'da insani ilişkiler büyük önem taşımakta, Hint kültürüne veya Hintlilerin değerlerine saygı duymak, misafirlikte Hintlilerin yaşam şekline göre hareket etmek iş yapmak için bir avantaj olarak değerlendirilmektedir. Bu itibarla, iş insanlarımızın özellikle fuarlara katılımları, ticaret heyetleri düzenlemeleri ve bunları düzenli olarak yapmaları, Hindistan ile iş yapmaları ihtimalini artıracaktır.

Öte yandan, Hintli tüccarların iş yapma alışkanlıkları, ülkemiz tüccarlarının genelde alışkın olduğu Avrupa ülkeleri tüccarlarından farklıdır. Şöyle ki, Hindistan'da bir ticaret odasına kayıtlı olmak ülkemizdeki gibi zorunlu olmayıp, keyfiyete dayalıdır. Bu sebeple Hindistan'da birbirinden bağımsız ve birbiriyle rekabet halinde olan çok sayıda ticaret odası bulunmaktadır. Firmaların hangi ticaret odasına kayıtlı olduğunun bilinmesi, firma tarafından açıklanmadığı sürece çok zordur. Bazı firmaların hiçbir ticaret odasına kaydı bulunmamaktadır. Dolayısıyla, milyonlarca firmanın bulunduğu Hindistan'da iş yapılacak firmanın güvenilirliğini anlamak ve ticaret odaları kanalıyla bilgi edinebilmek son derece zordur. Bu çerçevede gerek ihracatçı gerek ithalatçı sıfatıyla Hint firmaları ile çalışırken uluslararası ticaret pratiklerinin gerektirdiği her türlü tedbirin alınmasına dikkat edilmelidir. Mümkün olduğunca akreditifsiz çalışılmamalı, bir kısmı veya tamamı ön ödemeli mal alımından özellikle ilk defa ilişki kurulan firmalarla ticaret yaparken mutlak surette kaçınılmalıdır.

Hindistan, 1,4 milyarlık nüfusu ile önemli bir potansiyel barındırmakla birlikte, girilmesi zor ve süreç alan, sabır isteyen bir pazardır. Bürokratik işlemlerin yavaşlığı ve pazara girişte talep edilen belgelerin çokluğu firmaların Hindistan ile iş yapmaya hiç başlamamasına veya bir süre sonra yaptığı işten vazgeçmesine neden olabilmektedir.

Kültürel farklılıklar, yaşam biçimi, ülkenin kalabalık olması, iklim şartları ve Hint mutfağı, Hindistan'da iş yapmak üzere bulunan Türk iş insanlarının veya çalışanların ülkeye adaptasyonu sürecini uzatan unsurlar olarak değerlendirilebilir. Belli başlı büyük şehirlerin bazı bölgeleri dışında düzensiz yapılaşma ve yiyecek, içecek ve çevredeki hijyen eksikliği, Türk çalışanların bir kısmının sağlık sorunları yaşamasına neden olmaktadır.

Ayrıca, Hintlilerin işe yaklaşımındaki ciddiyet, program yapma, önlem alma, zaman kavramı ülkemiz iş insanlarından farklıdır. Genel olarak iş yerleri saat 11:00'dan sonra açılmakta, randevulara geç gelinmekte veya programa uyulmamaktadır.

Para Kullanımı

Hindistan para birimi Hindistan rupisidir (INR). Şu anda kullanımda olan en büyük banknot 500 rupidir. Nakit halen daha büyük oranda kullanılmakla beraber, kredi kartı kullanımı ve on-line ödeme sistemlerinin de kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır.

Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi uygulaması

Ülkeye girişte geçerli bir pasaport mecburidir. Diplomatik pasaport haricinde tüm pasaport türlerinde vize alınması zorunludur.

Resmî Tatiller ve Mesai Saatleri

Hindistan'da birçok resmî tatil bulunmaktadır. Ulusal olarak Holi, Diwali, Bhai Duj gibi festivaller, Maha Shivaratri, Ram Navami, Mahavir Jayanti, Good Friday, Buddha Purnima, Ramazan Bayramı, Janmashtami, Hz. Muhammed'in doğum günü, Guru Nanak'ın doğum günü gibi dini bayramlar, Yılbaşı tatili, Christmas'ın yanı sıra, Mahatma Gandhi'nin doğum günü de resmî bayram olarak kutlanmaktadır.

Bunun haricinde eyaletler arasında farklı resmî tatiller de mevcuttur.

Hindistan'da resmi kurumların mesai saatleri 09.30-17.30 saatleri arasındadır. Bankalar ise 8.30-17.30 saatlerinde hizmet vermektedir. Her ayın ikinci ve dördüncü Cumartesi bankalar kapalıdır. 1., 3. ve varsa 5. Cumartesi günleri ise bankalar açıktır.

Alışveriş merkezleri genelde sabah saat 11.00'da açılıp akşam saat 10.00'da kapanmaktadır. Aynı şekilde genel olarak Hintliler işyerlerini saat 11.00'dan önce açmamaktadır.

Yerel Saat

Hindistan saati ülkemizden 2,5 saat ilerdedir (UTC+5:30). Ülkede yaz ve kış saati uygulaması bulunmamaktadır.

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Şirket Türleri

İrtibat Bürosu/Temsilcilik Ofisi: Sadece irtibat aktiviteleri yürütürler. Temsilcilik ofisleri Hindistan'da hiçbir ticari faaliyette bulunamaz ve hiçbir gelir elde edemezler. Yalnızca genel merkez ve Hindistan'daki taraflar arasında iletişim kanalı olarak hareket edebilirler. Bu ofislerin harcamaları tamamıyla Hindistan'ın dışındaki merkezden gelen yabancı para gönderilmesi ile karşılanmaktadır. Bu ofislerin rolleri mümkün olan pazar fırsatları hakkında bilgi toplamakla sınırlı olup, şirkete ve Hindistan'daki ileriye dönük müşterilerine bilgi sağlar.

RBI, irtibat ofisi/temsilcilik ofisinin aşağıda verilen faaliyetleri yapmasına izin verir:

- Hindistan'da ana şirket/grup şirketlerini temsil eder,
- Hindistan'dan/Hindistan'a ihracat veya ithalatın geliştirilmesini sağlar,
- Ana şirket/grup şirketleri ile Hindistan'daki şirketler arasında teknik/finansal işbirliğini teşvik eder,
- Ana şirket ve Hintli firmalar arasında iletişim kanalı olarak hareket eder.

İrtibat ofisi/temsilcilik ofisinin kurulmasına başlangıçta 3 yıl için izin verilir ve Devlet tarafından kurulmasına izin verilen yetkili satıcı tarafından uzatılmasına izin verilebilir. Bankalar dışındaki finansal şirketlerin ve inşaat ve geliştirme işindeki firmaların (altyapı geliştirme kuruluşları hariç) irtibat bürolarına uzatma verilmez. Geçerli sürenin sona ermesi üzerine bu işletmeler ya kapatılırlar ya da yürürlükteki DYY politikaları ile uyumlu olacak ortak yatırım veya bağlı ortaklık haline dönüştürülürler

Proje Ofisi: Yabancı şirketler Hindistan'da bir veya birden fazla proje ofisi açabilmektedir. Bu proje ofislerinin bir Hintli firma tarafından teminat altında olması, Hindistan'da bir proje yürütebilmek için kontrat yapılmış olması ve projenin doğrudan yurt dışındaki firma ya da ikili veya çok taraflı bir uluslararası finans şirketi tarafından finanse edilmesi ya da ihale alan firmanın vadeli kredisinin Hindistan'da bir banka veya kamu finans kuruluşu gibi yetkili merci tarafından onaylanmış olması gerekmektedir.

Yukarıdaki durumlarda RBI'dan ön onay alınmasına gerek yoktur. Ancak, bahse konu kriterler karşılanmıyor ise başvurunun onay için Hindistan Merkez Bankası'nın Mumbai'de bulunan merkezine gönderilmesi gerekmektedir.

Şube: Hindistan dışında imalat veya ticari faaliyetlerde bulunan şirketlerin Hindistan'da şube ofislerini açmak için RBI'dan (<https://rbi.org.in/Scripts/FAQView.aspx?id=100>) izin almaları gerekmektedir. Bu ofislerin ana firma/grup firmaları temsil etmesine izin verilir ve aşağıdaki faaliyetleri üstlenebilirler.

- Malların ihracat/ithalatı,
- Profesyonel ve danışmanlık hizmetlerinin verilmesi,
- Ana şirketin iştiğal konusu olan alanlarda araştırma yürütülmesi,

- Hintli şirketler ve ana şirket arasında veya uluslararası şirketlerle grup şirketi arasındaki teknik ve mâli işbirliğinin geliştirilmesi,
- Ana şirketin temsil edilmesi ve Hindistan'da alım/satım ajansı şeklinde hareket edilmesi,
- Hindistan'da bilgi teknolojileri ve yazılımın geliştirilmesi konusunda hizmet verilmesi,
- Ana şirket/grup şirketleri tarafından tedarik edilen ürünlere teknik destek sağlanması,
- Yabancı havayolu şirketi/denizcilik şirketi,
- Yabancı bankalar.

Şube-ofislerin Hindistan'da üretim veya imalat yapma faaliyetlerinin doğrudan veya dolaylı bir şekilde yürütülmesine veya perakende ticaret faaliyetlerine izin verilmemektedir. Şube ofisinden elde edilen karlar serbest bir biçimde ülkeden çıkarılabilmekte ancak uygulanabilir vergilerin ödemesine tabi tutulmaktadır.

Şirket Kurma Prosedürü

Hindistan'da yatırım yapacak firmalar, merkezi Mumbai'de bulunan Hindistan Merkez Bankası'ndan (RBI) izin almak kaydıyla şirket kurabilmekte ve irtibat ofisi, proje ofisi veya şube ofisi açabilmektedir.

- Yeni bir şirket kurulması Hindistan Şirketler Kanunu'na (Companies Act-2013) göre ortak yatırım veya tamamen sahip olunan bağlı ortaklık şeklinde olmakta veya Sınırlı Sorumlu Ortaklık Yasası (Limited Liability Partnership Act) altında sınırlı sorumlu ortaklık şeklinde gerçekleştirilmektedir.
- Hindistan'da iş yeri açmayı planlayan yabancı bir şirketin üstleneceği aktivitelere Hindistan'ın Kambiyo Kanunu (Foreign Exchange Management Act-FEMA) düzenlemelerine göre izin verilmektedir.
- %100 Yabancı sermayeli firma: Yabancı bir firma Hindistan'da faaliyet göstermek için yüzde yüz yabancı sermayeli bir firma kurabilir. Böyle bir firma, %100 yabancı hisseli olmasına rağmen, bir Hint şirketi gibi muamele görür. Limited şirketler için en az iki ortak, anonim şirketler için ise en az 7 ortak şartı bulunmaktadır. Ayrıca Hindistan Şirketler Kanunu'na göre kurulacak şirketin en az bir yöneticisinin Hindistan'da toplam 182 günden az olmamak kaydıyla ikamet etme zorunluluğu bulunmaktadır. Ayrıca firmanın yanı sıra şirket yetkilisinin de Hindistan'da vergi kayıt numaralarının (Permanent Account Number-PAN ve Tax Deduction and Collection Account Number-TAN) bulunması gerekmektedir.

Sigorta

Sosyal güvenlik²⁸ konusunda “Employees’ State Insurance Corporation” (ESIC)²⁹ sistemi dahilinde sosyal güvenlik primi olarak stopaj yoluyla işveren tarafından tahsil edilmek suretiyle ilgili kuruluşa yatırılan primlerin haricinde şirketlerin herhangi bir ödemeleri bulunmamaktadır. Kıdem tazminatı, sağlık sigortası vb. gibi bütün hususlar ESIC mevzuatı çerçevesinde düzenlenmektedir.

İşverenlerin işçilere yönelik yükümlülükleri, öncelikle maddi haklarının her ayın belirli bir tarihine (işçi sayısına bağlı olarak genellikle her ayın 7’si veya 10’u) kadar gecikmeksizin ödenmesi ve devlet tarafından belirlenen iş ve işyeri güvenliği ve sağlığı konularında mevzuata uygun işlem yapılmasıdır. Diğer hususlar işçi ile işveren arasında yapılacak özel hukuk sözleşmeleri ile ihtiyaca ve karşılıklı mutabakata göre belirlenmektedir. İşyerindeki işçiler bir sendikaya bağlı olarak çalışıyorlarsa bu durumda karşılıklı sorumluluklar işçi sendikası ile işveren arasındaki müzakereye göre belirlenmektedir. Sendikaya üyelik konusu tamamen gönüllülük esasına dayalıdır. Bu husus da tamamen işverenle işçiler arasında varılacak mutabakata bağlı olarak belirlenen bir husustur.

Hindistan’da kalış süresi 90 günü aşmayan yabancılar vergiden muaf tutulabilirler veya kalınan gün sayısına göre çifte vergilendirmeyi önleme anlaşması çerçevesinde değerlendirilir. Hindistan pasaportuna sahip olmayan yabancı uyruklular, Hindistan sosyal güvenlik sistemine iştirak ettikleri takdirde “uluslararası çalışan” statüsünde değerlendirilmektedir. Çalışan zamanını başka bir ülkede geçiriyorsa her iki ülke sosyal güvenlik sistemine de katkıda bulunmak zorunda kalabilir. Ancak, iki ülke arasında çifte vergilendirmeyi önleme anlaşması bulunuyorsa sadece bir ülkede ödeme yapması yeterlidir.

Çalışan ve işveren için sosyal güvenlik katkı miktarları aşağıda verilmektedir.

	Çalışan Katkısı (%)	İşveren Katkısı (%)
Çalışan yardım sandığı	12	3,67
Çalışan emekli programı	0	8,33
Çalışanın bağlı olduğu sigorta mevduatı	0	0,5
Çalışan yardım sandığı idari ücretleri	0	1,1
Çalışanın bağlı olduğu sigorta mevduatı ücretleri	0	0,01

²⁸ <https://labour.gov.in/social-security>

²⁹ <https://www.esic.gov.in/>

Bankacılık Mevzuatı

Hindistan'da hem kamu bankaları hem de özel bankalar (yabancı bankaların şubeleri dâhil) mevcuttur. Hindistan'daki bankalar temel olarak aşağıdaki şekilde ayrılmaktadır:

- Ticari bankalar (tüm bankacılık faaliyetlerini yürüten bankalar)
- Kooperatif bankaları/küçük finans bankaları (kooperatifler tarafından kurulan ve küçük borçlulara finans sağlayan bankalar)

Hindistan bankacılık sektörü, 1934 tarihli Hindistan Merkez Bankası Kanunu (RBI Act)³⁰ ve 1949 tarihli Bankacılık Düzenleme Kanunu (BR Act)³¹ çerçevesinde, Hindistan Merkez Bankası (RBI) tarafından düzenlenmektedir. Bu çerçevede Hindistan Merkez Bankası çeşitli yönergeler, tebliğle ve politikalar yoluyla bankacılık sektörünü düzenlemektedir. Buna ilaveten, yabancı para işlemleri de 1999 tarihli Hindistan Kambiyo Kanunu (FEMA)³² çerçevesinde düzenlenmektedir.

- Bölgesel kırsal bankalar (köylü ve çiftçilere kredi sağlayan bankalar)
- Online ödeme bankaları (online ödeme sistemleri)
- Finansal kurumlar (ihracat-ithalat, konut, KOBİ)
- Yabancı bankaların şubeleri

Hindistan'da 21 özel, 12 kamu bankası olmak üzere toplam 33 ticari banka, 12 adet küçük finans bankası, 43 adet bölgesel kırsal banka, 6 adet on-line ödeme sistemi, 4 adet finansal kurum ve 45 adet yabancı banka şubesi bulunmaktadır.³³

Vizeler

Hindistan, diplomatik pasaport dışında ülkemiz vatandaşlarına vize uygulamaktadır. Firmalarımıza Hindistan'a girişlerinde 3 ya da 6 ay gibi kısa süreli ve tek girişli vizeler verilmektedir.

Öte yandan vize kanunu çerçevesinde Hindistan'da çalışan/ikamet eden yabancı işçi ve işverenlere yönelik çalışma vizeleri genelde bir yıl ve veya kontrat süresine göre Türkiye'den verilmekte olup, söz konusu vize Hindistan'da uzatılabilmektedir.

Kaynak: T.C. Yeni Delhi Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği

³⁰ <https://rbidocs.rbi.org.in/rdocs/Publications/PDFs/RBIA1934170510.PDF>

³¹ <https://rbidocs.rbi.org.in/rdocs/Publications/PDFs/BANKI15122014.PDF>

³² <https://www.rbi.org.in/scripts/Fema.aspx>

³³ <https://www.rbi.org.in/scripts/banklinks.aspx>

Sektör Verileri Kaynakça:

<https://www.ibef.org/industry/agriculture-india>
<https://pib.gov.in/newsite/PrintRelease.aspx?relid=231156>
<https://www.macrotrends.net/countries/IND/india/consumer-spending>
<https://www.insightsonindia.com/agriculture/food-processing-and-related-industries-in-india/scope-and-significance/>
<https://www.investindia.gov.in/sector/agriculture-allied-sector>
https://www.ibef.org/download/1673935106_Automobile-Nov2022.pdf
<https://www.investindia.gov.in/sector/automobile>
https://www.ibef.org/download/1673935493_Gems-and-Jewellery-November-2022.pdf
https://www.ibef.org/download/1673947988_Metals-and-Mining-November-2022.pdf
<https://www.investindia.gov.in/sector/metals-mining>
<https://www.ibef.org/industry/services>
<https://www.investindia.gov.in/sector/construction>
https://www.ibef.org/download/1673937987_Telecommunications-November-2022.pdf
<https://www.investindia.gov.in/team-india-blogs/telecom-industry-india-crosses-milestone>
https://www.ibef.org/download/1673935651_Tourism-and-Hospitality-November-2022.pdf
<https://www.investindia.gov.in/sector/tourism-hospitality>
https://www.ibef.org/download/1673937527_IT-and-BPM-Nov2022.pdf
<https://www.investindia.gov.in/sector/it-bpm>
<https://www.ibef.org/blogs/india-s-growing-logistics-sector>
<https://www.itln.in/logistics/where-is-the-logistics-investment-going-1347115>
<https://www.investindia.gov.in/sector/renewable-energy>
https://www.ibef.org/download/1707291573_Services-December-2023.pdf
https://www.ibef.org/download/1707220826_IT-and-BPM-December-2023.pdf
<https://timesofindia.indiatimes.com/blogs/voices/food-processing-sector-in-india-vision-2030/>